

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Осипов В.М.

В статті досліджено роль регіону в умовах посилення глобалізаційних процесів, сформульовано визначення поняття «конкурентоспроможність регіону», досліджено особливості трансформації стратегії підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах нової економіки, запропоновано кластерну модель інноваційного розвитку регіонів України, а також створення інноваційного табло регіонів України.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні кризові явища в світовій економіці, свідками яких ми стали, обумовили необхідність пошуку нових підходів до виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності регіону. Вирішення даної проблеми, поряд із відсутністю єдиного теоретичного підходу, ускладнюється турбулентністю, за визначенням Ф. Котлера, зовнішнього середовища, а також становлення економіки знань, що обумовило зміну сутності та механізму формування нової філософії конкуренції, здатної адаптуватись до нової нормальності [1, с. 15, 20-21, 88].

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання підвищення конкурентоспроможності регіону знаходиться в центрі уваги як науковців, так і представників центральних і, особливо, місцевих владних структур та бізнесу, їм присвячено значну кількість наукових досліджень.

Аналіз численних наукових досліджень з проблеми конкурентоспроможності регіону виявив, що існують два основні підходи до даної проблеми. Перший теоретичний підхід, представниками якого виступають М. Портер [2], П. Кругман [3] та ін., розглядає регіон як середовище створення конкурентних переваг підприємств. Другий же підхід розглядає регіон як самостійний суб'єкт економічних відносин. Все більше науковців, зокрема Антонюк Л.Л., Вахович І.М., Герасимчук З.В., Калюжнова Н.Я., Лук'яненко Д.Г., Перський Ю.К., Поручник А.М. [4, 5, 6] та ін., підтримують саме другий підхід, адже регіон в умовах переходу до сталого економічного розвитку вже не є простою територією із певним набором характеристик, натомість регіон представляє собою цілісну соціо-еколого-економічну систему [6, с. 29-30].

Питанням конкурентоспроможності регіону досліджували у своїх працях науковці: Айгінер К., Білорус О., Мацейко Ю., Моборн Р., Прахалад К., Селезньов А., Фатхутдинов Ф., Хамел Г., Шеховцева Л.С., Чан Кім [11, 12, 14, 15, 16, 20] та ін.

Питання підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом інноваційного розвитку досліджено в працях таких науковців, як Геєць В.М., Соколенко С.І., Буга Н.Ю., Федулова Л.І., Яремко Л. [18, 26] та ін.

Незважаючи на значну кількість публікацій з проблем інноваційного розвитку регіону та держави, недостатньо дослідженим залишається питання наукового обґрунтування найбільш ефективних моделей інноваційного розвитку, зокрема кластерної.

Мета статті. Дослідити особливості формування конкурентоспроможності регіонів в умовах нової економіки, запропонувати модель інноваційного розвитку регіонів України, який є основою підвищення їх конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль регіону в умовах посилення глобалізаційних процесів набуває нового значення. Причини сучасної світової фінансової кризи набагато глибші, ніж крах системи іпотечного кредитування. Натомість вони полягають у вадах сучасної неоліберальної моделі глобалізму, заснованої на принципах «Вашингтонського консенсусу».

Існуючий світовий економічний порядок, за яким обмежене коло країн збагачується за рахунок зубожіння решти країн світу, немає майбутнього так як не узгоджується із соціокультурною життєдіяльністю людства [7]. Неконтрольовані глобалізаційні процеси призвели до засмічення морального середовища і придушення національних культур [8, с. 87]. Все це стало причиною появою антиглобалістського руху, а останнім часом з'явився новий більш помірний напрямок – альтерглобалізм, представники якого виступають за демократичну глобалізацію, зорієнтовані на пошук шляхів актуалізації позитивних та нейтралізації негативних наслідків глобалізації [8, с. 86-99]. Прихильники даного напрямку наголошують на необхідності системної єдності економічних, політичних і культурних процесів. Альтерглобалісти пропонують побудову альтернативного господарства, яке ґрунтується на місцевому виробництві та самодостатності.

Поява повністю інтегрованого світового господарства у доступному для огляду майбутньому не передбачається [9], натомість інтеграція буде базуватись на загальній доступності до знань і освіти [10, с. 71-85]. Регіони в умовах що склалися відіграють роль зберігачів національної самобутності, культури та традицій.

Формування регіону як самостійного суб'єкту конкурентних відносин потребує дослідження поняття «конкурентоспроможність регіону». В таблиці 1 представлені деякі визначення поняття «конкурентоспроможність». Про єдність підходів мова навіть не йде. Окрім цього, можна висловити деякі зауваження щодо побудови наведених визначень. Так, наприклад, визначення – «конкурентоспроможність – це механізм розвитку» є занадто широким, оскільки окрім конкурентоспроможності існують інші механізми розвитку. Тому таке визначення не розкриває змісту поняття конкурентоспроможності, її суті, не відокремлює

конкурентоспроможність від інших об'єктів, що є призначенням визначення. Певною мірою лише однією з характеристик, яка також не розкриває змісту та суті поняття конкурентоспроможності може слугувати вираз "конкурентоспроможність – це динамічний процес, де кожний конкурує з кожним".

Таблиця 1

**Зміст поняття "конкурентоспроможність" та
«конкурентоспроможність регіону» у різних дослідженнях**

Автор, назва роботи	Зміст визначення
«конкурентоспроможність»	
Фатхутдинов Р.А. [11, с. 23]	Конкурентоспроможність – властивість об'єкта, що характеризується ступеню реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку
Білорус О., Мацейко Ю. [12, с. 12]	Конкурентоспроможність – це динамічний процес, де кожний конкурує з кожним
Хамел Г., Прахалад К. [13, с. 231].	Конкурентоспроможність – це механізм розвитку
«конкурентоспроможність регіону»	
М. Портер [2, с. 205]	Конкурентоспроможність регіону – продуктивність використання регіональних ресурсів, і в першу чергу робочої сили й капіталу, у порівнянні з іншими регіонами, що характеризується величиною валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення, а також його динамікою
Селезньов А. [14, с. 10]	Конкурентоспроможність – зумовлене економічними, соціальними і політичними факторами положення країни (регіону) на зовнішньому ринку, яке відображається через показники (індикатори), які адекватно характеризують такий стан і його динаміку
Шеховцева Л.С. [15]	Конкурентоспроможність регіону – продуктивність використання регіональних ресурсів, і в першу чергу робочої сили та капіталу, у порівнянні із іншими регіонами, результат якої відображається у розмірі валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення. а також його динаміці
Айгінер К. [16, с. 160]	Конкурентоспроможність – здатність підтримувати долі ринків, водночас збільшуючи свій прибуток, поліпшувати соціальні стандарти та стандарти навколишнього середовища
Всесвітній економічний форум [17]	Спроможність підтримувати високі темпи росту реального душевого доходу, що вимірюється темпами росту ВВП у розрахунку на душу населення у співставних цінах
Калюжнова Н.Я. [5, с. 16]	Сукупність відносин з приводу мобільних ресурсів, спрямованих на досягнення конкурентного успіху і регіонального розвитку

Система визначень, пов'язаних з поняттям “конкурентоспроможність” повинна базуватися на єдиних вихідних науково-методичних передумовах:

По-перше, усі визначення повинні будуватися у логічній послідовності: конкурентоспроможність – рівень конкурентоспроможності – конкурентоспроможність економічного об'єкту певного рівня (країни, регіону, підприємства, товару) – рівень конкурентоспроможності економічного об'єкту певного рівня. При цьому, кожне наступне визначення повинно будуватися на основі попереднього – деталізувати його. Так і визначення у ланцюгу конкуренція – конкурентні переваги – конкурентоспроможність (незалежно від рівня її проявлення) також повинні будуватися на єдиному підході та кожне наступне повинно враховувати попереднє.

По-друге, при побудові визначень слід виходити з того, що конкурентоспроможність – це властивість об'єкту, а рівень конкурентоспроможності, її кількісна характеристика, що визначається станом та динамікою конкурентних переваг, якими володіє цей об'єкт.

По-третє, при побудові визначень не бажано наводити перелік окремих чинників, або характеристик (наприклад, умов конкуренції, конкурентні переваги та їх джерела), як це зроблено у визначенні Шеховцевої Л.С., які можуть змінюватись з історичною зміною економічних формацій.

Виконані дослідження дають змогу запропонувати наступні визначення понять “конкурентоспроможність” та “рівень конкурентоспроможності” взагалі (незалежно від рівня проявлення):

- конкурентоспроможність це властивість об'єкта, що характеризується можливістю реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби певного ринку;

- рівень конкурентоспроможності – кількісна характеристика конкурентоспроможності, яка характеризує ступінь відповідності можливості об'єкта реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби певного ринку у порівнянні з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку.

Немає єдиного підходу серед науковців також і щодо визначень конкурентоспроможності регіону. Однією з відмінностей є різне бачення питання на задоволення яких саме потреб регіону спрямовується така властивість регіону як конкурентоспроможність. Зокрема, Селєзньов А. виокремлює економічні, соціальні та політичні орієнтири розвитку регіону. Айгінер К. виокремлює як орієнтири розвитку соціальні стандарти та стандарти навколишнього середовища. Тобто, жодне із наведених визначень не дає повного спектру орієнтирів сталого економічного розвитку – соціо-еколого-економічних.

Виходячи із вищенаведених науково-методичних передумов, а також враховуючи характерні особливості притаманні регіону, можемо сформулювати наступне визначення конкурентоспроможності регіону: конкурентоспроможність регіону – це його здатність ефективно

конкурувати із економічними об'єктами відповідного рівня на національному та світовому ринках задля забезпечення збалансованого соціо-еколого-економічного розвитку за рахунок раціонального використання конкурентних переваг даного регіону.

Поряд із конкурентоспроможністю регіону необхідно розрізняти такі поняття, як конкурентні переваги, конкурентна позиція, конкурентний потенціал.

В нашому розумінні конкурентні переваги – сукупність внутрішніх і зовнішніх можливостей ефективного функціонування регіональної системи, яке визначається наявністю і результативністю використання конкурентного потенціалу регіону.

Конкурентна позиція – позиція, яку регіон займає в міжнародному та/чи національному середовищі у відповідності із наявністю власного конкурентного потенціалу та рівнем його використання.

Конкурентний потенціал – наявність і можливість більш ефективного використання усіх видів ресурсів регіону.

У рамках регіональних теорій, особливо при їх практичній реалізації, мова йде переважно про економічне зростання, а не розвиток, тому що економічне зростання, на відміну від розвитку, піддається кількісним оцінкам [18, с. 31]. В той же час, П. Самуельсон зазначав, що не можна прагнути лише кількісного зростання виробництва, необхідним також є внутрішній розвиток усєї соціально-економічної структури суспільства [19, с. 172]. Повертаючись, до сформульованого вище визначення конкурентоспроможності регіону, слід підкреслити, що досягнення стійкого економічного розвитку регіону можливо лише за умови гармонійного поєднання соціальних, екологічних та економічних інтересів суспільства, при чому, соціальні інтереси є пріоритетними.

Досліджуючи конкурентоспроможність регіону слід виокремлювати міжнародну та національну конкурентоспроможність. Міжнародна конкурентоспроможність регіону передбачає конкурентну боротьбу між регіоном однієї країни та регіонами інших країн на національному та світових ринках на принципах, закладених в теоріях А. Сміта, Д. Рікардо, Хекшера-Оліна, М.Познера, М. Портера, П. Кругмана та ін.

Національна ж конкурентоспроможність регіону має деяку специфіку. Національна конкурентоспроможність регіону передбачає конкурентну боротьбу між регіонами однієї країни, і тим самим створюючи суттєві соціально-економічні регіональні диспропорції.

Слід зазначити, що розподіл конкурентоспроможності на національну та міжнародну характерний лише для країн з перехіною економікою та слабо розвинутих країн. Натомість в промислово розвинутих країнах національна конкурентоспроможність тотожна міжнародній.

Однією із найбільш популярних стратегій конкуренції останніх 30-років належить професору Гарвардської школи бізнесу М.Портеру, яка передбачає три основних напрямки: мінімізація виробничих витрат, диференціація (унікальність) продукту, концентрація на вузькому сегменті

ринку. Проте, як стверджував М.Портер, жодна з цих стратегій не гарантує повного успіху, адже всі учасники ринку зацікавлені в послабленні конкуренції. Відповідно до концепції М. Портера досягти успіху в конкурентній боротьбі можливо лише відібравши успіх у іншого [2].

В умовах сучасного надзвичайно конкурентного середовища широку популярність отримала стратегія «блакитного океану», авторами якої є Чан Кім та Рене Моборн [20]. Суть даної стратегії полягає в тому, що уникнення конкурентної боротьби можливе за допомогою створення «блакитних океанів» - ринків, на яких відсутня конкуренція. Створення такого ринку передбачає випуск унікального продукту. Основний постулат даної концепції – «щоб перемогти в конкурентній боротьбі – треба не вступати в цю боротьбу взагалі». Ринки, на яких його учасники намагаючись перевершити своїх конкурентів, перетягнути більшу частину існуючого попиту Ч.Кім та Р.Моборн назвали «червоні океани». «Блакитні океани» натомість передбачають відхід від конкуренції, шляхом переходу до незайнятих ніким ринкових ніш, що, безумовно, потребує творчого підходу.

Слід відзначити, що немає єдино вірної стратегії конкуренції, натомість доцільним є побудова стратегії конкуренції національних регіонів на принципах обох концепцій, тобто створення симбіозу конкуренції «червоних океанів» та «голубих океанів», чого вимагають реалії вітчизняної регіональної економіки. Кожний з регіонів України має свій унікальний набір конкурентних переваг, а отже і всі передумови щоб зайняти свою нішу в народному господарстві нашої держави, замість запеклої конкурентної боротьби між собою, яка послаблює економіку як самих регіонів, так і держави у цілому.

Унікальним продуктом для регіону може бути інтегрований комплекс товарів та послуг галузей, які визначають спеціалізацію даного регіону і є конкурентоспроможними на світовому ринку.

Осинський А.В. у своїх дослідженнях наголошує на необхідності співробітництва між регіонами. Наявність у регіону нової технології, нової продукції, нової ідеї, в отриманні яких можуть бути зацікавлені інші регіони, і є свідченням його конкурентоспроможності [21].

Візьмемо, наприклад, приморські регіони України. Економічне значення приморських регіонів у розвитку України передусім полягає у наявності морегосподарського та портово-промислового комплексів, транзитного потенціалу. До того ж приморські регіони України є традиційним місцем відпочинку і оздоровлення значної частини мешканців України, невід'ємним елементом розвитку туристичної індустрії.

Історично так склалося, що приморські регіони стали потужними промисловими осередками. Це зумовлено тим, що люди завжди прагнули мешкати якомога ближче до води, так як приморські регіони багаті на природні ресурси, тут розвинута торгівля.

Проте, економічна історія свідчить, що конкурентні переваги, побудовані на «першій природі» [3] не є вічними та незмінними, і якщо у ранньоіндустріальну епоху конкурентне положення регіону визначалось природними ресурсами та географічним положенням, то в постіндустріальну, в епоху економіки знань, конкурентними перевагами стають людський капітал та інновації. Тому лідерам стають інші території з іншим набором переваг.

Сучасні роботи з регіональної економіки та економічної географії П.Кругмана, М. Фуджита, А. Трейвиша свідчать про те, що поряд із агломераційними процесами відбуваються дезурбанізаційні процеси, тобто переміщення суб'єктів економічних відносин із «ядра» розвитку до його периферії, що дає імпульс розвитку і для периферії, де починають формуватись нові промислові кластери.

В умовах «нової економіки» чи «економіки знань» забезпечення стійкого соціально-екологічно-економічного розвитку регіону неможливе без формування інноваційної моделі економіки регіону.

Дослідження конкурентоспроможності регіонів України, проведені Фондом «Ефективне управління», виявили, що конкурентними перевагами Одеської області є: якість системи освіти, зокрема початкової освіти, гнучкість прийняття на роботу та звільнення, високий ступінь співробітництва між робітниками та роботодавцями, низький рівень торговельних обмежень, наявність сприятливих можливостей для інновацій, якість інфраструктури повітряних перевезень.

За оцінками бізнесу, регіон має достатні можливості для розвитку інноваційної продукції, які дозволяють йому мати конкурентну перевагу в глобальному масштабі (35 місце в загальному рейтингу Індекс глобальної конкурентоспроможності, на рівні Іспанії) [22, с. 78-79].

В той же час, аналіз основних показників розвитку науки та інновацій в Одеській області за останні десять років (табл. 2) виявив негативну динаміку їх розвитку, зокрема спостерігається значне скорочення таких показників, як кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, останніми роками має місце скорочення кількості впроваджень прогресивних технологічних процесів у промисловість. Позитивна динаміка спостерігається лише за показником освоєння інноваційних видів продукції у промисловості, за яким Одеська область є одним із лідерів серед областей України, і займає другу позицію після м. Київ.

Низька інноваційна активність характерна не лише для Одеської області, але й, не дивлячись на проголошення інноваційної моделі економічного розвитку України, держави в цілому. Поряд із розумінням необхідності поступу держави шляхом інноваційного розвитку, реальна інноваційна діяльність, як відмічають науковці Федулова Л.І., Буга Н.Ю., має фрагментарний безсистемний характер [18, с. 35].

Таблиця 2

**Динаміка основних показників розвитку науки та інновацій в
Одеській області (1995-2006 рр.)**

Показники розвитку науки та інновацій	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2006/1995, %
Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи	88	72	73	73	74	66	-25
Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи	7656	4265	3702	3582	3459	3302	-57
Впровадження прогресивних технологічних процесів у промисловості	20	14	66	29	40	30	50
Освоєння інноваційних видів продукції у промисловості	128	140	311	245	214	300	зростання в 1,3 рази

Джерело: [23, с. 368-394]

Однією із найефективніших форм системної організації інноваційної діяльності в регіоні є кластери. Економічні кластери довели свою ефективність за десятки років свого функціонування в країнах Європи, США, Південно-Східної Азії, а останнім часом процеси кластеризації активізувались на теренах колишніх країн СРСР, зокрема в Росії та Казахстані. Символом кластеризації в інноваційній сфері є «Силіконова Долина» в США.

Стратегія формування мережевих структур – кластерів в країнах Заходу стала частиною концепції «Третього шляху», яка стала відповіддю на виклики глобалізації, пов'язанні із стиранням національних кордонів для товарів, послуг, факторів виробництва. В той же час, єдиної загальновизнаної моделі «третього шляху» не існує. В англо-американській моделі основний наголос зроблений на пріоритетності соціального та людського потенціалу [24, с. 403-404]

За визначенням ідеолога кластерного розвитку регіону М.Портера, кластер – група географічно взаємопов'язаних компаній і організацій, що діють в певній сфері, та характеризуються спільністю напрямів діяльності і взаємодоповненням один одного [2, с. 258]. Трансформуючи дане визначення до особливостей інноваційної сфери, дамо наступне визначення поняттю «інноваційний кластер»: інноваційний кластер –

мережа суб'єктів попиту і пропозиції інновацій, взаємозв'язок між якими встановлюється за допомогою ринку, сприятливі умови функціонування яких забезпечують регіональними та центральними органами влади на основі регіональних та національних програм інноваційного розвитку.

Регіональний інноваційний кластер, модель якого представлена на рис., спирається на місцеві ресурси, сприяє активізації ендогенних чинників соціально-економічного зростання регіону. Проте, поряд із мобілізацією власних сил, функціонування та розвиток даного кластеру неможливий без прямої участі держави, яка втілюється у створенні сприятливого інноваційного законодавства, основою якого виступають державна та регіональні стратегії інноваційного розвитку.

Розглянемо детальніше основні елементи моделі регіонального інноваційного кластеру.

Генерування інновацій в регіонах України здійснюється переважно науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами, значно в меншій мірі консалтинговими компаніями. Натомість в Україні низька активність найпоширеніших в світі інституцій забезпечення ринку інновацій - венчурних підприємств (переважно через їх ризикованість), технопарків та технополісів (через недосконалість національного законодавства). Промислово-фінансові групи (ПФГ) та транснаціональні корпорації (ТНК), в складі яких, як правило, присутній потужний науково-дослідний центр, підкріплений значними фінансовими ресурсами, є одними із найпотужніших каталізаторів інноваційного розвитку промислово розвинутих країн світу, особливо відчутна роль ПФГ та ТНК в сфері інновацій у нових індустріальних країнах Південно-Східної Азії. Проте, діяльність ПФГ та ТНК в Україні суттєво не впливає на активізацію інноваційних процесів. Розвиток телекомунікацій та інформаційних технологій в сучасному глобалізованому світі сприяв появі суб'єктів пропозиції інновацій принципово нового типу - віртуальних корпорацій.

Вирішення проблеми розриву між інновацією та безпосереднім виробництвом Яремко Л. у своєму дослідженні [26], спираючись на американський та європейський досвід, пропонує за допомогою центрів впровадження технологій, які формують базу даних розробок в галузі технологій місцевих університетів та науково-дослідних установ, яка доступна підприємствам, що сприяє комерціалізації наукових розробок. На наш погляд, для України доцільним є організації центрів впровадження технологій за принципом «від технологічних запитів», тобто технології мають розроблятися у відповідь на потреби практики. Як показав вітчизняний досвід, недоцільним є фінансування розробки, а потім вирішувати проблеми їх практичного застосування.

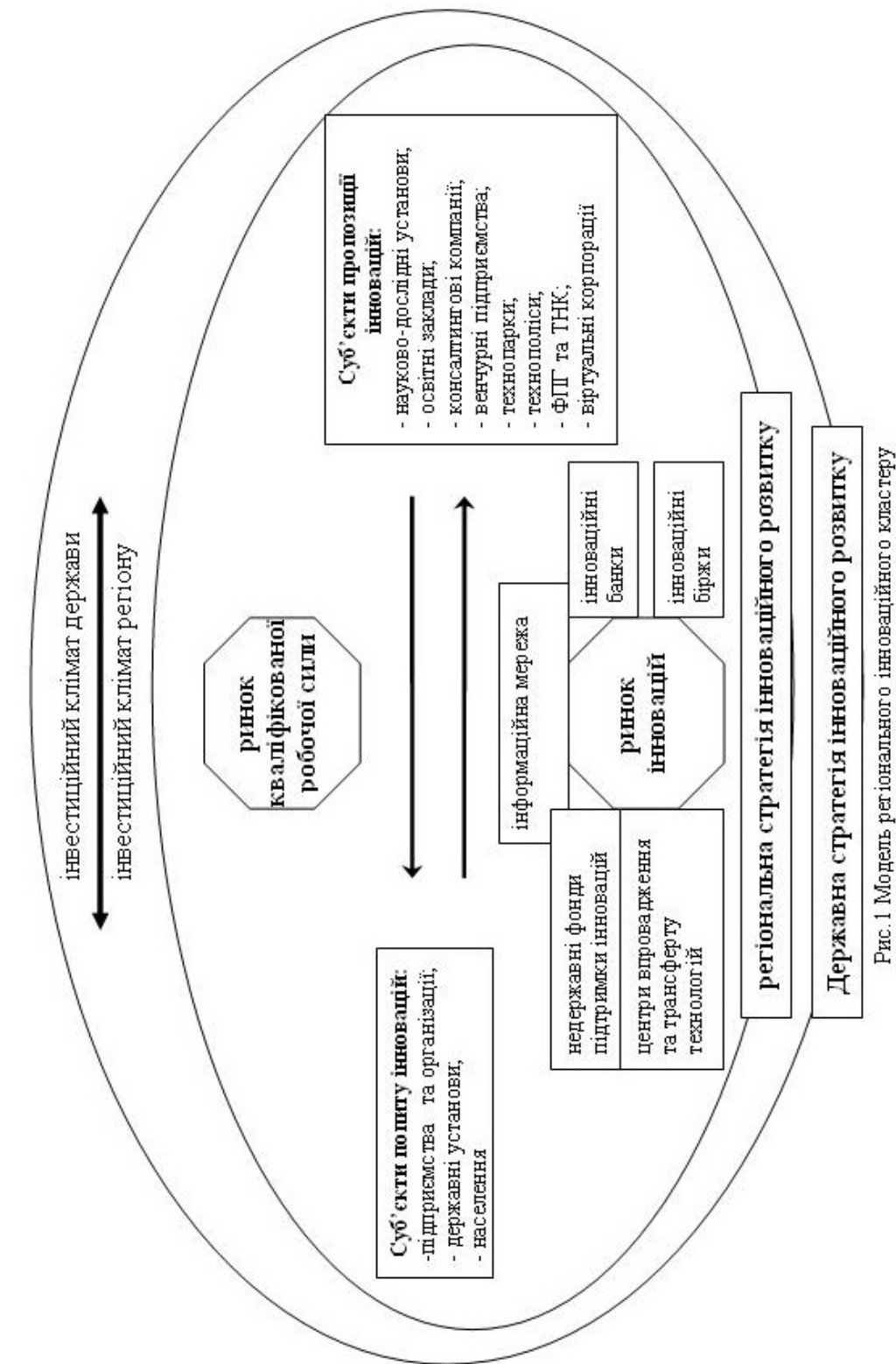


Рис. 1 Модель регіонального інноваційного кластеру

Вирішення даної проблеми, безумовно, можливе лише шляхом створення розвинутого ринку інновацій, який становить основу регіональної інноваційної системи. Інституційне забезпечення даного ринку забезпечують: інформаційна мережа, недержавні фонди підтримки інновацій, центри впровадження та трансферту технологій, інноваційні банки, інноваційні біржі, формування яких лише розпочинається в Україні

Однією із найгостріших проблем розвитку інновацій в Україні є «втеча розуму». Наукова сфера в нашій державі залишається поки що непривабливою для талановитої молоді: низький рівень заробітної плати, незабезпеченість житлом. Проте, головною причиною втрати Україною наукових, і не тільки, кадрів, на нашу думку, є недостатність уваги, яка приділяється патріотичному вихованню молоді.

В рамках регіонального інноваційного кластеру створюються передумови для розвитку та реалізації інтелектуального потенціалу регіону, зокрема кадрові агенції по роботі із кваліфікованою робочою силою.

Формування та функціонування регіонального інноваційного кластеру забезпечить наступні переваги регіону:

- узгодженість діяльності регіональних та центральних органів влади в сфері інноваційного розвитку;
- мобілізація внутрішніх резервів інноваційного розвитку;
- отримання синергетичного ефекту від комплексності інноваційних процесів в регіоні;
- поліпшення соціального клімату;
- створення сприятливого соціально-культурного середовища для виробництва і трансферту знань і технологій;
- активізація розвитку та реалізації інтелектуального потенціалу регіону.

Кластерні утворення в регіоні забезпечують не тільки розвиток наукового та інноваційного потенціалу регіону, але й сприяють залученню іноземних інвестицій, що в свою чергу, сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури регіону. Кластер виступає інструментом вирішення соціально-економічних проблем регіону. Концентрація науки, освіти та бізнесу навколо єдиної ідеї сприяє досягненню кластером, а отже і регіоном його базування, глобальної конкурентоспроможності. В рамках кластеру забезпечується підвищення ефективності підготовки та підбору кадрів, які здійснюються із урахуванням конкретних потреб кластеру, тобто узгоджується попит і пропозиція робочої сили, що пом'якшує проблему зайнятості в регіоні. Крім того, симбіоз науки та бізнесу в рамках кластеру забезпечує цільове призначення наукових розробок, тобто науково-дослідні роботи проводяться не абстрактно, а націлені на вирішення конкретної проблеми бізнес, що забезпечує їх затребуваність, а отже гарантує їх фінансування. Таким чином, за допомогою кластерних утворень в регіоні створюються передумови реалізації потенціалу молодих науковців і фахівців в нашій державі, послаблюють стимули для їх виїзду за кордон.

Для стимулювання та контролю за розвитком науково-інноваційного процесу в регіонах України доцільним є створення, по аналогії із Європейським інноваційним табло - INNO-Policy TrendChart, інноваційного табло регіонів України. Європейським інноваційним табло представляє собою базу даних, які постійно поновлюються, про тенденції інноваційної політики в країнах ЄС, а також Ісландії, Норвегії, Швейцарії, Хорватії, Туреччини, Ізраїлю, США, Канади, Японії, Бразилії, Китаю, Індії, а знедавна Росії та України. За кожною країною готується країновий звіт, який висвітлює інформацію за наступними блоками: критичний та функціональний аналіз стану інноваційної системи, опис основних цілей та напрямків наукової політики, аналіз статистичних даних та характеристику інноваційних заходів, порівняння основних «викликів», проблем інноваційного розвитку та заходів, необхідних для вирішення нагальних задач інноваційної політики [27]. Створення аналогічного табло за регіонами України дозволить сформувати рейтинг інноваційної привабливості регіонів, доступного для потенційних інвесторів. Це внесе елемент змагальності між регіонами за найкращий інноваційний клімат, своєрідним «інноваційним тиском» задля створення передумов інноваційного лідерства регіону.

Перші кроки на шляху створення інноваційного рейтингу регіонів України зроблені в рамках програми «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). В рамках даної програми проведені масштабні дослідження інвестиційного клімату деяких регіонів та субрегіонів України, на основі яких створено інвестиційні портрети м. Одеси, Южне, Теплодар.

Висновки та перспективи подальших розробок. Отже, регіональні кластери стають каталізаторами інноваційного розвитку регіону, підвищення його конкурентоспроможності. Формування та розвиток інноваційного потенціалу регіонів України сприятиме трансформації гострих міжрегіональних конкурентних відносин у взаємовигідне співробітництво на принципах конкурентної стратегії, яка отримала назву «коопетишн» - поєднання стратегії конкуренції та співробітництва, на користь національних інтересів. Перспективними є подальші дослідження щодо розробки інноваційного табло регіонів України.

Література

1. Котлер Ф. Хаотика: управління та маркетинг в епоху турбулентності / Ф. Котлер, Дж. А. Касліоне [пер. з англійської під ред. Т. В. Співаковської, С. В. Співаковського]. – К.: Хімджест, ПЛАСКЕ. – 2009. – 208 с.
2. Портер М. Конкуренція / Майкл Портер [пер. с англ.]. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. – 608 с.
3. Krugman P. The Role of Geography in Development / Paul Krugman // International Regional Science Review. – 1999. – №2. - Vol. 22. – P. 142-161.

4. Лук'яненко Д.Г. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації та розвитку: Монографія: У 2 т. / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та ін. / За заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – Т II. – 592 с.
5. Конкурентоспособность регионов: теоретико-прикладные аспекты / Под ред. проф., д.э.н. Ю.К. Перского, доц., к.э.н. Н.Я. Калюжновой. – М.: ТЕИС, 2003. – 472 с.
6. Герасимчук З.В. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації стратегії розвитку регіону: Монографія / З.В. Герасимчук, І.М. Вахович. – Луцьк:ЛДТУ, 2002. – 248 с.
7. Юрий С. Ordnung, или новый мировой экономический порядок [Электронный ресурс] / С. Юрий, Е. Савельев // Зеркало недели. – 2010. - №3(782). – Режим доступа: <http://www.zn.ua/3000/3300/68340/>.
8. Тихомирова Є.Б. Альтерглобалізм як форма осмислення глобалізації / Є.Б. Тихомирова // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. - К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2007. – Вип. 41.– С. 86-99.
9. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс [пер. с англ.] / Под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШУ, 2000. – 608 с.
10. Бузгалин А.В. Альтерглобализм как феномен современного мира / А.В. Бузгалин // Полис. – 2003. - №2. – С. 71-85.
11. Фатхутдинов Р.А.. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Инфра-М, 2000. – 312с.
12. Білорус О. Конкурентоспроможність у сучасному глобальному світі / О. Білорус, Ю. Мацейко // Економічний часопис ХХІ. – 2002. – № 9. – С. 7-13.
13. Хамел Г. Конкурируя за будущее / Г. Хамел, К. Прахалад. – М.: Олимп-бизнес, 2002. – 345с.
14. Селезньов А. Инфраструктура рынка и конкурентоспособность России (методологические вопросы анализа и интегральной оценки) / А. Селезньов // Экономист. – 1996. – №2. – С. 9-18.
15. Шеховцева Л.С. Конкурентоспособность региона: факторы и метод создания / Л.С. Шеховцева // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. - №4. – С. 25-32.
16. Айгінер К. A framework for the evaluating the competitiveness of countries Structural change and Economic Dynamics, 1998, № 9, p. 160
17. The Global Competitiveness Report 2009-2010 [Электронный ресурс] // The World Economic Forum. – Geneva, 2009. – 495 p. – Режим доступа: <http://www.weforum.org/pdf/GCR09/GCR20092010fullreport.pdf>
18. Федулова Л.І. Проблемність регіонів: особливості регіональної політики в умовах нової економіки / Л.І. Федулова, Н.Ю. Буга // Регіональна економіка. – 2008. - №3. – С. 31-41.
19. Самуэльсон П. Экономика: в 2-х т. / П. Самуэльсон [пер.с англ.] – М.:НПО Алгон Машиностроение, 1997. – 416с.

20. Ким У.Ч. Стратегия голубого океана. Как создать свободную нишу и не бояться конкурентов / У.Ч. Ким, Р. Моборн. – М.: Нипро, 2005. – 248 с.
21. Осинский А.В. Конкурентоспособность и конкурентные преимущества региона / А.В. Осинский // Вестник московской академии рынка труда и информационных технологий. – 2006. – № 14. – С. 38-45.
22. Отчет о Конкурентоспособности Украины 2009. – К.: Фонд «Ефективне управління», 2009. – 236 с.
23. Статистичний збірник «Регіони України 2007». – К.: Державний комітет статистики України, 2007. – Ч.2. – 823 с.
24. Соколенко С.І. Кластери в глобальній економіці / С.І. Соколенко. – К.: Логос, 2004. – 848с.
25. Еленин М., Пономарев И. Виртуальные корпорации [Электронный ресурс] / М. Еленин, И. Пономарев // Библиотека Интернет индустрии 12R.ru - Режим доступа: http://www.i2r.ru/static/220/out_5793.shtml.
26. Яремко Л. Регіональна інноваційна система / Л. Яремко // Регіональна економіка. – 2006. - №3. – С. 103-112
27. Офіційний сайт INNO-Policy TrendChart – Режим доступу: <http://proinno.tuxe.es/node/19180>.

Abstract

Osipov V.N.

Transformation of a strategy of increase of a region's competitiveness in terms of a new economy.

In the article the role of a region in terms of intensification of global processes has been investigated, term "competitiveness of a region" has been developed, transformation of a strategy of increase of a region's competitiveness in terms of new economy has been researched, the cluster model of the innovative development of Ukrainian regions, and also the working out of an innovative panel of Ukrainian regions have been proposed.